

LANT VAN
SCHIEDAM
BELOFTE

Karola Pezarro

LANT SCHIEDAM VAN
BELOFTE

Karola Pezarro

Het Lant van Belofte is door de eeuwen heen een open plek aan de rand van het stadscentrum van Schiedam geweest. Een soort restplek waar touwslagers hun touwen draaiden, fruitbomen stonden, boogschutters van het Sebastiaansgilde oefenden, de Hema haar noodgebouw plaatste en bezoekers van de sportschool hun auto's parkeerden. In 2007 heeft de locatie een definitieve bestemming gekregen als wooncomplex met een binnentuin, die functioneert als een semi-openbaar stadspark.

“... de gemetselde vlakken van de kloostermuur in de binnentuin van het Lant van Belofte heb ik opgevat ik als bladzijden van een tekenboek. Bovenaan elke bladzijde tekende ik een druiventros om aan te geven dat alle bladzijden bij elkaar horen. De druiventros verwijst naar het Lant van Belofte, zoals verbeeld op de oude gevelsteen die hier gevonden is. Voor acht vlakken van de kloostermuur, acht bladzijden, ontwierp ik grote opengewerkte tekeningen. Ze worden net als de druiventrossen uitgevoerd in wit geglazuurde keramiek. De tekeningen vertellen over belangrijke fragmenten uit de Schiedamse geschiedenis. Ik tekende ze zo, dat bewoners van nu en later ze kunnen ‘lezen’. De tekeningen zijn eigentijdse verwijzingen naar de historie van de stad. Ze verbinden soms verschillende elementen met elkaar, maar geven ook ruimte voor de eigen verbeelding van de kijker ...”

KAROLA PEZARRO, MAART 2007.

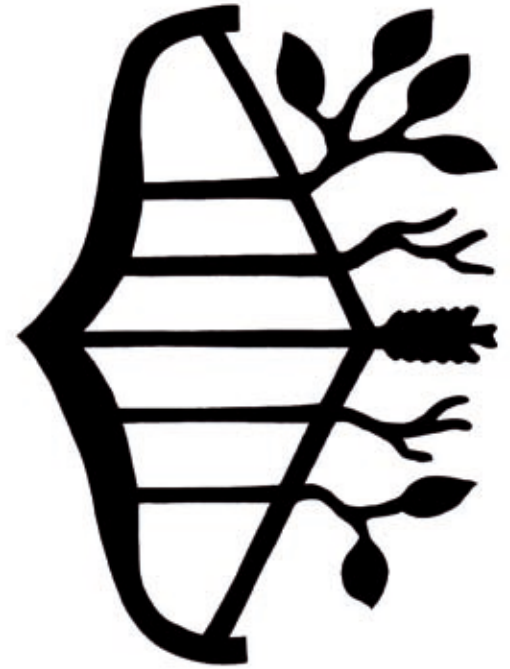
DE JENEVER

DE SEBASTIAANSDOELEN EN DE LIJNBAAN

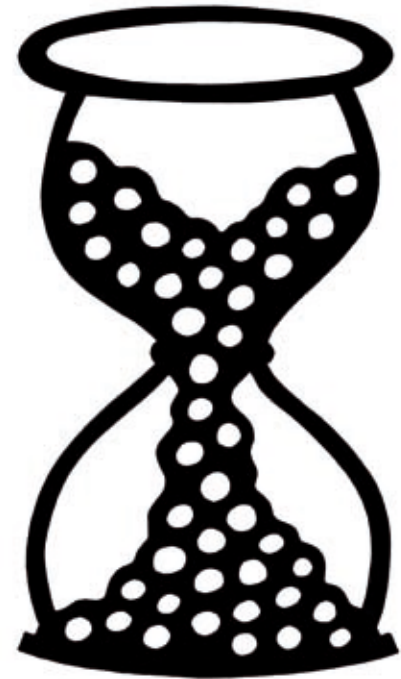

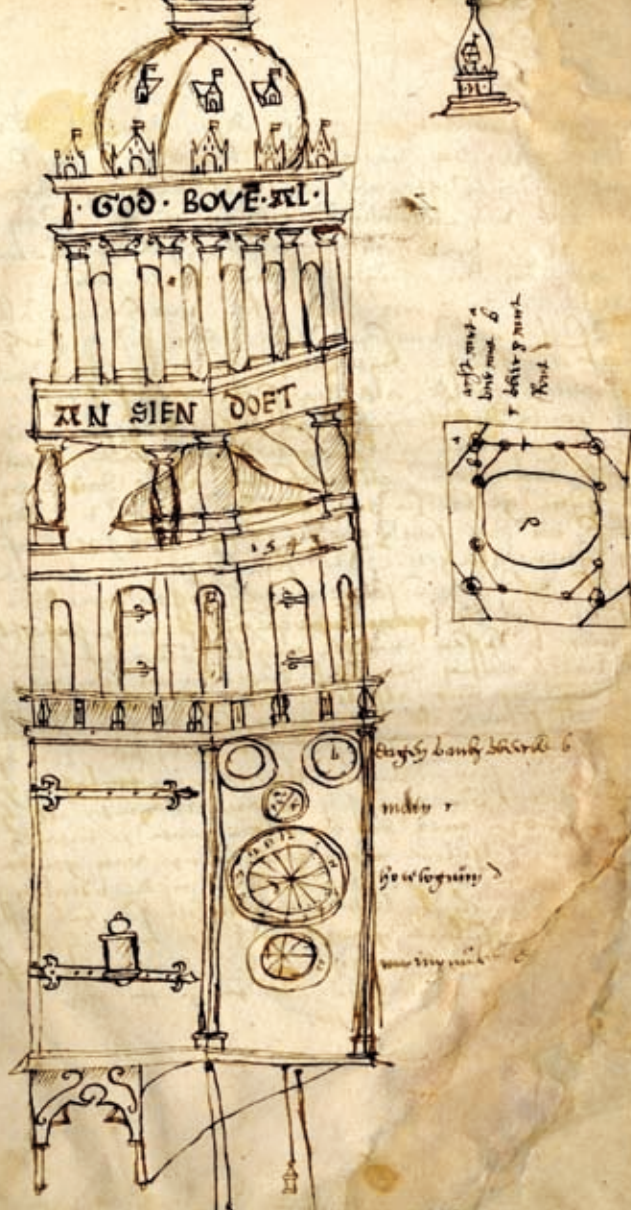
agmina cōfessorū. In sup et sorores meas in dñio scāo
 virgines et reliquos dei sanctos omnes et vñcto eis: q̄
 tenus et sp̄si pro me dignentur intercedere q̄ et in earū
 collegio collega fiet in ear 2 ad choreas suas soror q̄
 uis paruula citius admittar: at q̄ in hunc modū tem-
 pus deducebat: si quando manna diuine consolatiōis
 nimium famelica certas ob causas deo notas ad votū
 non susciperet: quasi modo genita lac concupiscebat:
 quam ad solidam escam captandā dñio coaptabat. Et
 tanq̄ paruule in x̄po primo lac danduzerat non esca.
 quāuis haut dubium sp̄icitu altero illozum nūquam
 ut pie creditur caruerit

HET OVALE ZEGEL VAN VROUWE ALEIDA EN DE EERSTE
PLATTEGROND VAN SCHIEDAM

Wij Burgemeester der Stad
hebben geconsenteert en toegelaaten

met een Schip onder de Wuisen en

Haring Schrepen tot den Vyftienden July toekomende toe en langer niet, volgens de Ordonnantie op het Stuk van 't Vent-Jagen gemaakt, te mogen varen, en van dezelve Haring over te nemen / en heeft hij Dent-Jager ons beloofd en gezworen / by Solemnede Eede, dat hy alle denzelven Haring die hy in Zee overnemen zal / van geen andere Schrepen of Wuisen over zal nemen / dan van de Schrepen en Wuisen van Holland en West-Vriesland / en dat hy van yder Siterman / daar van hy Haring zal overnemen / brengen zal Attestatie / by hem en twee of meer van zyn Bootsgezellen geteekent / inhoudende de quantiteit van haar overgegeven Haring / en dat dezelve ingehoude van den Placcate gebangen en binnen haare Schrepen gehaakt / gezouten / en in Connen gelegd 30; Dat hy mede geen Haring zal overnemen om te bestellen of Present daer van te doen / 't zy onder den naam van Verschorting / of diegheghe / direct nog indirect / als alleen een Kinnerse van yder Wapen booz zyn Boekhouder: gelyk hy ons mede beloofd en gezworen heeft als vooren, denzelven overgenomen Haring / nergens elders te brengen dan in de Steden of Plaatsen als boven / alwaar men den Vrand of Certificatie geeft: alsmede dat hy deese bekomen in 't Consent aan niemand zal overgeven of leenen / om hem daer van te bedienen / of 't elcberg / of yder van 't Wapen / en verkeurte van de boeten in den Placcate of Ordonnantie verhaald. Nog heeft hy beloofd en gezworen / geen Zout / Pechel / Connen / Orpen / Hoephout / Want / Netten / Gaaren / Hochtant of eenig ander Verschort: hem geenige koopmanschappen / onder wat benaaming zulks zoude mogen zyn / op Ovtland / Schootland of elders aan Land of in Zee te verhoopen / veruilen of herreeren / alsmede geenige Goederen op Vragt / het zy verthwards of herthwards mede te nemen / mitsaders geen gezouten Schooy-Haring in te brengen, of te gebogen dat zulks booz zyn Scherpphooll gedaan woerd / direct nog indirect / belovende op zyn Chynskomste aantonds den Eed van zuivering te doen: Zoo waarlyk moest hen God helpen. Ten oirhonde / hier boven geteekent met een Wapen of Schip met den dade van 't Jaar / als ook hier onder opgedrukt / het Zeegel van de Grootte Verscherye / en by onzen Secretaris geteekent den

Junij 1793.

Dit Zeegel der Grootte Vischerye
is in 't Papier gedrukt.

2692

239

252

245

244

267

244

244

251

266

242

269

1

DE JENEVER

Vanaf 1700 stond alles in Schiedam in het teken van de uit kleine bedrijven bestaande moutwijnindustrie. Op het hoogtepunt in 1883, waren 3.500 Schiedammers hiervan afhankelijk. Ging het slecht met deze bedrijfstak, dan ging het slecht met heel Schiedam. Tussen 1890 en 1910 takelde de jeneverindustrie langzaam af door de concurrentie van moderne gist- en spiritusfabrieken. Op ieder gebied trad verstarring op. Branderijen, eesten, mouterijen en pakhuizen stonden leeg. De molens stonden stil. Schiedam was een ouderwetse, tot de ondergang gedoemde stad die zich maar niet los scheen te kunnen maken van de industrie die de naam van Schiedam in de wereld vestigde. Schiedam was 'Zwart Nazareth' (Johannes 1:47 Kan uit Nazareth iets goeds zijn?). De noordkant van de stad was de 'brandende stad': overal was het zwart aangeslagen door de rook van de branderijen. Daar hadden de afstompende arbeid die men in de branderijen verrichtte, de armoede en de uitzichtloosheid van het hele bestaan zwaar hun stempel gedrukt. Er was geen ontkomen aan voor de brandersknechten en hun gezinnen. Niet het minst door de drank die zij in flinke hoeveelheden tijdens en na hun werk in hun keel goten.

DE GEVELSTEEN MET DE DRUIVENTROS

De gevelsteen met de druiventros is te beschouwen als het oudste straatnaambordje in Schiedam. De steen was ingemetseld in een muur bij wat eeuwen later het Hemaplein heette. De naam Land van Belofte, ontleend aan het bijbelboek Numeri waarin het beloofde land wordt verkend, is ontstaan na de Reformatie. De naam was waarschijnlijk ooit van een huis op deze plek. Na de restauratie van de steen bleek dat de 't' van lant in de loop der tijd is veranderd in een 'd'.

DE SEBASTIAANSDOELEN EN DE LIJNBAAN

De Schiedamse burgerij deed aan boogschieten in georganiseerd verband. De schutterijverenigingen dienden eerst een militair doel: de verdediging van de stad. Later beoefenden de burgers het boogschieten als vrijetijdsbesteding. Schiedam kende twee schutterijen: de handboogschutters van Sint-Sebastiaan en de voetboogschutters van Sint-Joris. Sint-Sebastiaan is vernoemd naar de Romeinse soldaat die door schutters van keizer Diocletianus met handboogpijlen gedood werd. De voetboogschutters voerden de drakendoder Sint-Joris als beschermheilige. Het oefenterrein van de schutterijen noemde men doelen. Aan het einde van de Lange Kerkstraat, op het terrein gelegen tussen de Kreupelstraat en de stadswallen, bevond zich de Sebastiaansdoelen die een oppervlakte had van tachtig bij twintig meter. Op 7 mei 1588 verkocht de stad Schiedam deze doelen aan Servaes Ruttez, die er een lijnbaan of touwslagerij vestigde. Op lange banen maakten touwslagers uit hennep tuigagetouw voor schepen.

DE BLOEIENDE ROZENSTOK VAN LIDUĪNA

Schiedam heeft met LiduĪna zijn eigen heilige. In de winter van 1394 maakte de veertienjarige Lidewij een ongelukkige val op het ijs met een botbreuk tot gevolg. Die genas niet, waardoor ze aan haar bed gekluisterd raakte. LiduĪna kreeg visioenen. Ze zag een open hemel en kreeg een bloeiende rozenstok in haar hand. Ze at en dronk niet, zei men, maar ze stierf ook niet. Haar lichaam kon alleen de heilige hostie verdragen. Het huis waarin ze ziek in bed lag, werd een bedevaartsplaats. Na haar dood in 1433 begroef men LiduĪna zo dat haar lichaam de aarde niet raakte, rein van de zondige wereld tot in de dood. De beroemde dominicaan pater Brugman (praten als Brugman) beschreef in 1456 haar leven. De Schiedamse priester en drukker Otgier Nachtegaal maakte er in 1498 een mooi boek met houtsneden van.

HET OVALE ZEGEL VAN VROUWE ALEIDA EN DE EERSTE PLATTEGROND VAN SCHIEDAM

Aleida van Henegouwen (circa 1230-1284) heeft bewust de ontwikkeling van Schiedam nagestreefd, onder meer door Schiedam in 1275 stadsrechten te verlenen. In opdracht van koning Filips II van Spanje maakte Jacob van Deventer rond 1560 de eerste kaart van Schiedam. Te onderscheiden zijn de kloosters van Sint Ursula, Sint Anna, Leliëndaal en de Kruisbroeders. Ook het Bagijnhof, het Sint Jacobsgasthuis, de kerk, het stadhuis, het nog intact zijnde kasteel van Mathenesse, het Leprooshuis en de stadspoorten staan op de kaart. Alle kloosters werden na de Reformatie van 1572 gesloopt.

DE ZANDLOPER VAN HET ZAKKENDRAGERSGILDE

Het zakkendragersgilde is het oudste gilde van Schiedam. De leden losten schepen en droegen de lading naar de bestemming. De grote bloei van het gilde begon in de loop van de zeventiende eeuw met de opkomst van de moutwijnindustrie. Toen kregen de dragers het alleenrecht op het dragen van graan en koren van de schuiten naar de zolders van de branders en de molens. Zij kregen de naam zakkendragers omdat de grondstoffen voor de brandersnijverheid in zakken zaten. In 1696 gaf de stad ze toestemming om aan de Schie een eigen huis te bouwen. Daar verdeelde men het werk onder de leden. Zodra er een schip binnenliep, luidde de secretaris van het gilde buiten de bel. Daarna draaide men binnen een zandloper om die zeven minuten nodig had om leeg te lopen. Wie binnen die tijd in het gebouw was, dong mee naar het werk. Dat gebeurde door grote ivoren dobbelstenen door een trechter op een tafel te gooien of te 'smakken'. Wie de hoogste ogen gooide, werkte mee bij het lossen van de lading. In 2007 is het gilde een folkloristische vereniging, waarvan de leden demonstreren hoe eeuwenlang in Schiedam het dragen van zakken verliep.

DE KLOKKENTOREN

Samen met de bijzonder hoge molens waren de torens van Schiedam beeldbepalend: de kerktorens, het torentje van het oude raadhuis, de torens van de stadspoorten en het torentje van het huis van het Zakkendragersgilde aan de Oude Sluis. Een klerk tekende in 1543 met pen en inkt, gefascineerd door het technisch wonder van de nieuwe klok, de toren van de Grote Kerk in een register van Schiedamse handvesten. Vroom als hij was, schreef hij in deze tekening dat God boven alles ging.

DE HARING- EN DE WALVISVANGST

Schiedam was in de Middeleeuwen een belangrijke haringstad. Zoute en gerookte haring waren de belangrijkste exportproducten. Op de vismarkt verkocht men naast haringbaars, blankvoorn, brasem, kabeljauw en karper, rog, schol, snoek, sprout, zalm en zeelt.

Tussen 1600 en 1800 beoefenden Schiedammers de walvisvangst op Groenland en Spitsbergen. Werken op een walvisvaarder was gevaarlijk. De harpoenier stond op de plecht van een wankel bootje dat door roeiers in de richting van de walvis werd gedreven. Zodra de boot genoeg dichtbij was, werd een harpoen in de walvis gegooid. Daarna was het hopen dat de vis goed geraakt was en spoedig stierf. Eén verkeerde beweging van het beest en het bootje sloeg om.

COLOFON Deze uitgave vormt een onderdeel van de kunstopdracht Lant van Belofte in opdracht van de Gemeente Schiedam en BAM Vastgoed. Bij deze uitgave horen acht ansichtkaarten 'Groeten uit het Lant van Belofte' en een kleine keramische sculptuur van een druiventros. Het boekje, de kaarten en de sculptuur worden verzameld in een doosje aangeboden aan bewoners en omwonenden van het nieuwbouwcomplex Lant van Belofte in het hart van Schiedam.

© 2007 karola pezarro

KERAMISCH WERK VOOR BINNENTUIN: *Struktuur 68, Den Haag*
MONTAGE KERAMISCH WERK OP KLOOSTERMUUR: *Zuliani, Zoetermeer*
KLEINE KERAMISCHE SCULPTUREN: *Schoonhoven Keramiek, Schoonhoven*
MET DANK AAN: *Laurens Priester, gemeentearchivaris van Schiedam*
BEELDMATERIAAL: *Het historische beeldmateriaal is afkomstig uit het gemeentearchief van Schiedam*
FOTOGRAFIE KERAMISCH PROCES: *Guus Rijnen, Den Haag*
VORMGEVING: *Yvo Zijlstra, Antenna-men, Rotterdam*
DRUK: *Drukkerij de Maasstad, Rotterdam*

www.karolapezarro.nl

gemeente
Schiedam

